

コミュニケーションのための日本語教育文法
——日本語教育の常識を疑おう——

野田尚史

この論文では、日本語教育文法をコミュニケーションに役立つものにするためには、これまでの日本語教育の常識を疑う必要があることを主張した。

これまでの日本語教育の文法項目は、コミュニケーションの必要性からではなく、言語の体系をもとに決められてきたために、次の(1)から(4)のような問題点があることを述べた。

- (1) 「実際にはあまり使われない文法項目」が教えられている。
- (2) 「使えなくてもよい文法項目」でも、使えるように練習することが多い。
- (3) 「初級レベルでは習得できない文法項目」でも、初級で教えられている。
- (4) 「これまでの文法より大事な教授項目」があるのに、教えられていない。

さらに、これまでの日本語教育の問題点を具体的に検討するために、日本語教科書に出ている「聞く」「話す」「読む」「書く」それぞれの練習問題を取り上げ、その問題点を指摘した。

ไวยากรณ์ในการสอนภาษาญี่ปุ่นเพื่อการสื่อสาร

- หันกลับมามองความคิดความเชื่อของตนเองที่มีต่อการสอนภาษาญี่ปุ่นกันใหม่เถอะ -

NODA Hisashi

บทความนี้ จะเสนอแนวความคิดที่ว่า หากต้องการที่จะให้ไวยากรณ์ในการสอนภาษาญี่ปุ่นนั้นเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้สื่อสาร มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องหันกลับมาพิจารณาความคิดความเชื่อของตนเองที่มีต่อการสอนภาษาญี่ปุ่นใหม่อีกครั้ง

เนื่องจากหัวข้อไวยากรณ์ที่เราใช้กันต่อๆมาจนถึงปัจจุบันนี้ ได้ถูกกำหนดขึ้นมาจากการยึดเอาระบบกฎเกณฑ์ทางภาษาเป็นหลัก มากกว่าที่จะพิจารณาจากความจำเป็นในการสื่อสาร ดังนั้น จึงพบปัญหา 4 ข้อ ดังต่อไปนี้

1. สอน "หัวข้อไวยากรณ์ที่มักจะไม่ค่อยได้นำไปใช้จริง"
2. ถึงแม้จะเป็น "หัวข้อไวยากรณ์ที่ยังไม่มีความจำเป็นต้องนำไปใช้" แต่ก็ยังมีการฝึกเพื่อให้ใช้ได้จริง
3. ถึงแม้จะเป็น "หัวข้อไวยากรณ์ที่ยังไม่สามารถเรียนรู้ได้ในระดับขั้นต้น" แต่ก็ยังนำมาสอนในขั้นต้น
4. ทั้ๆที่มี "หัวข้อการสอนอื่นที่สำคัญมากกว่าไวยากรณ์ที่ใช้สอนๆกันมา" แต่ก็กลับไม่ได้นำมาสอน

นอกจากนี้ เพื่อที่จะพิจารณาปัญหาต่างๆของการสอนภาษาญี่ปุ่นที่ดำเนินมาจนถึงปัจจุบัน ให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น ก็จะหยิบยกเอาตัวอย่างของแต่ละแบบฝึก "การฟัง" "การพูด" "การอ่าน" "การเขียน" ที่อยู่ในตำราเรียนภาษาญี่ปุ่น นำมาชี้ให้เห็นถึงปัญหาอีกด้วย

タイの大学と日本の大学における第二言語としての日本語教育文化比較

Somporn GOMARATUT

この研究は、タイの大学と日本の大学における第二言語としての日本語教育文化を比較することを目的としている。調査対象は、タイの大学と日本の大学のそれぞれ 10 ヶ所の日本語初級学習者と日本語教師である。調査はタイと日本で行われ、そのデータは、学生へのアンケート、教師へのアンケート、教室内での日本語教育及び学習に関する調査と観察についてのアンケート、教師へのインタビューという 4 つの方法を用いて集めた。アンケートは、タイと日本で日本語を学習する学生から 175 件、タイと日本の日本語教師から 33 件の回答があった。そして、アンケートをパーセント、平均、標準偏差、そして t 検定を用いて分析した。

調査の結果、タイの大学と日本の大学における日本語教育文化の比較すると、教授、日本語のカリキュラムと教授内容、言語技能（聞く、話す、読む、書く）、教授スタイル、教授法、教室活動、使用教材、評価法、学習者行動、学習環境、学習者の問題点、さらに教師の資質についての考えに 0.5 レベルの違いがあることがわかった。

การศึกษาเปรียบเทียบวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาที่สองระหว่าง มหาวิทยาลัยในประเทศไทย กับมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น

สมพร โกมารทัต

การวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบวัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น กลุ่มตัวอย่างประชากรเป็นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชั้นเริ่มต้นและผู้สอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย 10 แห่งและในประเทศญี่ปุ่น 10 แห่ง ดำเนินการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งในประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น โดยใช้เครื่องมือ 4 ชนิด คือแบบสอบถามผู้เรียน แบบสอบถามผู้สอน แบบสำรวจและสังเกตการสอนภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียน และแบบสัมภาษณ์ผู้สอน ได้ข้อมูลกลับคืนจากผู้เรียน 175 ชุด จากผู้สอน 33 ชุด ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการทดสอบความแตกต่างโดยใช้ค่าที (T-Test)

ผลการวิจัยพบว่า วัฒนธรรมการสอนภาษาญี่ปุ่นของมหาวิทยาลัยในประเทศไทยกับมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่น มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในเรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับการสอน หลักสูตร และเนื้อหาวิชาทักษะทางภาษาที่เน้น รูปแบบการสอน วิธีการสอน กิจกรรมการสอนการใช้อุปกรณ์และสื่อการสอน การประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน สภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียน และปัญหาของผู้เรียน นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างเรื่องคุณวุฒิของผู้สอน

表記上の誤用からタイ人日本語学習者の有声音・無声音の捉え方を考察する
— 「カ行・ガ行音」「タ行・ダ行音」「パ行・バ行音」を中心に—

宮原三保子

タイ人の日本語学習者の作文を添削していると、子音に有声音と無声音の対立のある文字音の表記の混乱をよく目にする。本稿では、そのような表記の混乱は単なる視覚的な綴りの記憶ミスによるものだけではなく、タイ人学習者特有の有声音・無声音の捉え方に起因しているという視点に立って、どのような有声音・無声音がタイ人にとって捉えにくいのか、それに対して、日本人は日本語の有声音・無声音を実際にどのように発音しているのかを考察していく。また、そのような問題を解決する助けとなるような音声面、表記面を取り入れた指導法の考案も試みる。

การวิจัยเกี่ยวกับวิธีฟังเสียงโหมะ และ เสียงอโหมะ ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย
(เฉพาะกรณีของ เสียงระหว่าง 力 และ ガ , 夕 และ ダ , ぱ และ ぱ)

MIYAHARA Mihoko

จากสรุปผลการเรียนของนักศึกษา ถึงข้อผิดพลาดในการเขียนตัวอักษรที่ใช้เสียงโหมะ และ เสียงอโหมะ ตามความคิดเห็นของผู้วิจัย พบว่าข้อผิดพลาดดังกล่าวไม่ใช่เฉพาะการจำตัวสะกดผิดเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากวิธีฟังเสียงโหมะ และ เสียงอโหมะ ไม่ถูกต้องด้วย

ดังนั้นเพื่อให้ข้อผิดพลาดดังกล่าวได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง จึงทำให้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ที่จะทำดังต่อไปนี้

- ทำให้ทราบถึงเสียงประเภทไหนระหว่างเสียงโหมะ และ เสียงอโหมะ ที่มีการฟังเสียงสับสน
- ทำให้ทราบถึงการออกเสียงโหมะ และ เสียงอโหมะของคนญี่ปุ่น ว่ามีเสียงอะไรบ้าง
- นำเสนอวิธีสอนเพื่อให้นักศึกษาเข้าใจวิธีฟังเสียงโหมะ และ เสียงอโหมะ อย่างถูกต้อง

タイ人学習者向け初級聴解教材開発のための基礎研究 (2)

—聴き取りにくい音素をめぐる指導法—

Sukanya THONGDEENOK

タイ語を母語とする日本語学習者が日本語に接する場合、最も使われる技能は「話す」と「聴く」である。そのうち、会話参加のためにより必要な技能は「聴く」である。しかし、タイでは、聴解については、その教育方法についての理解が4技能の中で最も不十分であり、適切な指導が行われていない。教材も、まだ十分な研究がされておらず、開発が進んでいない。本稿は、タイにおける日本語聴解教育の改善を目指し、タイ国内でタイ語母語話者の教師にも使える聴解教材を開発することを目的とする。筆者は前稿でそうした聴解教材の備えているべき条件について考察したが、それに続いて本稿では、音声学的観点から指導の必要性高い項目を抽出し、前述した方針に従って具体的な教材を提案する。

การวิจัยขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาตำราและสื่อการสอนภาษาญี่ปุ่นด้านการฟังระดับต้นเพื่อผู้เรียนชาวไทย(2)

-แนวทางการสอนเสียงที่ฟังออกยาก-

สุกัญญา ทองดีนอก

ทักษะ"การพูด"และทักษะ"การฟัง"เป็นทักษะที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสนทนา ทักษะ"การฟัง" เป็นทักษะที่สำคัญเป็นอันดับแรก แต่การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นด้านการฟังในประเทศไทยยังไม่พัฒนาเท่าที่ควร เมื่อเปรียบเทียบกับทักษะอื่นทางการศึกษาด้านการฟังรวมถึงงานวิจัยตำราและสื่อการสอนยังมีไม่เพียงพอ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาภาษาญี่ปุ่นด้านการฟังในประเทศไทย โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาตำราและสื่อการสอนด้านการฟังให้ผู้สอนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยสามารถใช้ได้ ซึ่งก่อนหน้านี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงสภาพการณ์และการเตรียมพร้อมสำหรับการสร้างตำราด้านการฟัง งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยต่อเนื่องโดยศึกษาและนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องของระบบเสียง เพื่อหาประเด็นสำคัญที่จำเป็นต่อการสอนและสรุปผลการศึกษารวมทั้งนำมาเป็นบรรทัดฐานในการสร้างตำราและสื่อการสอน นอกจากนี้มีการนำเสนอตัวอย่างแบบฝึกหัด (task) ด้วย

間投助詞「ネ」の機能と使用条件

Asadayuth CHUSRI

本稿では、「日本語話し言葉コーパス」の模擬講演の資料を用いて、独話における間投助詞「ネ」の機能、出現位置、使用頻度を分析した。また、問いかけ文、働きかけ文における間投助詞「ネ」の出現の可能性、出現しやすい位置と出現しにくい位置の条件に関する日本語母語話者を対象とするアンケート調査を実施した。その結果、間投助詞「ネ」の機能については、注目する主体により、「注目要求」と「注目表示」に二分した。基本的には、「注目要求」の機能を持っており、さらに「注目要求」の対象によって、『『ネ』の付く当該発話への注目要求」と「後続発話への注目要求」に二分される。「ネ」の出現位置については、連用節、主語句、主題句、補語句とは共起しやすい。また、調査の結果から、述語句からより離れた文節の方が「ネ」と共起しやすい傾向があった。性別については、独話の場合は男性の方が女性よりも頻繁に間投助詞「ネ」を使用するという傾向があった。

หน้าที่และเงื่อนไขการใช้คำช่วยท้ายกลุ่มคำ "นะ"

อัษฎายุทธ ชุศรี

บทความนี้นำเสนอการวิจัยหน้าที่ ตำแหน่งที่เกิด และความถี่ในการใช้คำช่วยท้ายกลุ่มคำ "นะ" ในการพูดเชิงปาฐกถา โดยใช้ข้อมูลของ Corpus of Spontaneous Japanese และนำเสนอผลการสำรวจแบบสอบถามชาวญี่ปุ่นเกี่ยวกับการใช้ "นะ" ในประโยคถามให้ตอบและประโยคบอกให้ทำ เงื่อนไขในการกำหนดตำแหน่งที่ใช้ "นะ" ผลปรากฏว่า หน้าที่ของคำช่วยท้ายกลุ่มคำ "นะ" หากแบ่งตามประธานผู้แสดงความสนใจ จะแบ่งได้เป็น ๒ หน้าที่ คือ "เรียกผู้ฟังให้สนใจ" และ "แสดงความสนใจเอง" โดยปกติคำช่วยท้ายกลุ่มคำนี้จะมีหน้าที่ "เรียกผู้ฟังให้สนใจ" และสามารถแบ่งย่อยตามสิ่งที่เรียกให้สนใจได้เป็น ๒ ประเภท คือ "เรียกให้สนใจด้วยความที่มี "นะ" พ่วงท้าย" และ "เรียกให้สนใจด้วยความที่จะตามมา" สำหรับตำแหน่งของ "นะ" นั้น พบว่าสามารถเกิดร่วมกับกลุ่มคำที่มีคำช่วยแสดงสันธาน กลุ่มคำประธาน กลุ่มคำหัวเรื่อง กลุ่มคำนามกรกได้ง่าย จากการสำรวจแบบสอบถามพบว่า "นะ" จะเกิดร่วมกับกลุ่มคำที่อยู่ห่างจากกลุ่มคำกริยาที่วางท้ายประโยคได้ง่าย และพบว่าในการพูดเชิงปาฐกถาผู้ชายจะใช้ "นะ" มากกว่าผู้หญิง

タイ人学習者のための初級文法項目の設定
—日本語教育文法の視点からの4つの案—

Kanokwan Laohaburanakit KATAGIRI, Patcharaporn KAEWKITSADANG
Somkiat CHAWENGKIJWANICH, Suneerat NEANCHAROENSUK

本稿では、現在の初級教科書の問題点を踏まえた上で、タイ人学習者のための初級文法項目の設定に関する4つの案を提案した。4つの案とは、1) タイ人学習者にとって分かりにくい文法を初級文法項目からなくす。〈使える〉文法と〈理解できればよい〉文法に分けて、分かりにくい文法や誤解を生む文法を〈理解できればよい〉レベルで教える。2) タイ語に似ている文法項目を優先的に教える。3) タイ語と日本語の違いに気づかせるようなタスクを与え日本語の誤用を防ぐ。4) 分かりにくいがよく使われる文法項目を語彙のセット(ユニット)として覚えさせる。本稿では、各案に対する文法項目の実例を示している。今後、タイ人学習者のための初級文法教科書を作成する際の参考資料として利用できると思われる。

การกำหนดหัวข้อไวยากรณ์ขั้นต้นสำหรับผู้เรียนชาวไทย
-แนวคิดสี่ประการจากมุมมองของไวยากรณ์เพื่อการสื่อสาร-

กนกวรรณ เลหาบูรณ์กิจ คตะศิริ, พัชราพร แก้วกฤษฎาวงศ์
สมเกียรติ เชวงกิจวัฒน์, สุนีย์รัตน์ เนียรเจริญสุข

บทความนี้ได้เสนอแนวคิดสี่ประการเพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดหัวข้อไวยากรณ์ขั้นต้น สำหรับผู้เรียนชาวไทยโดยพิจารณาจากปัญหาของตำราไวยากรณ์ขั้นต้นในปัจจุบัน แนวคิดสี่ประการได้แก่ 1) การตัดไวยากรณ์ที่เข้าใจยากออก รวมทั้งการแบ่งไวยากรณ์ออกเป็นไวยากรณ์ที่ควรจะ "ใช้ได้" และไวยากรณ์ที่ "เข้าใจได้ก็พอ" และให้สอนไวยากรณ์ที่เข้าใจยาก หรืออาจทำให้เข้าใจผิดในระดับที่ "เข้าใจได้ก็พอ" 2) การสอนไวยากรณ์ที่ใกล้เคียงกับไวยากรณ์ภาษาไทยก่อน 3) การนำภาษาไทยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนการสอนด้วยการให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างภาษาไทยและภาษาญี่ปุ่นอันจะช่วยลดข้อผิดพลาดทางภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียน 4) การสอนไวยากรณ์ที่เข้าใจยากแต่ใช้มากให้สอนในลักษณะแบบให้จำเป็นชุด (ยูนิต) ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างหัวข้อไวยากรณ์ของแต่ละแนวคิดและหวังว่าบทความนี้จะประโยชน์สำหรับการสร้างตำราไวยากรณ์ขั้นต้นให้กับผู้เรียนชาวไทยต่อไป

タイの衛星放送による日本語授業のアンケート調査

宮岸哲也

ホアヒンのワングライカンウォン学校から、タイ全土及び近隣諸国へ通信衛星で放送される日本語授業の利用促進策を考えるために、筆者はタイの日本語教師を対象に、この授業に関するアンケート調査を実施した。小論ではその結果を報告し、様々な場所や条件で全体的にでも部分的にでも利用可能な授業の提供、タイ人と日本人によるチームティーチング、テレビ授業の欠点を補う工夫、衛星放送による日本語授業の利用を容易にする支援等が必要であることを述べる。

A Survey on the Japanese Language Class Broadcasted via Satellite in Thailand

MIYAGISHI Tetsuya

The teaching programs of Japanese language class held in Wangklaikangwon School in Hua Hin have been broadcasted in the whole Thailand and nearby countries via communication satellite. In order to make a plan to promote the use of the programs, I surveyed the opinions of Japanese teachers in Thailand about the Japanese language class via satellite. This paper reports the results and the importance of providing lessons usable entirely or partially in various areas and conditions, organizing team-teaching by both Thai and Japanese native teachers, creating some effective methods to make up some weak points of lessons by watching the TV, and offering sufficient support to make the use of Japanese lessons via satellite easy.

タイにおけるビジネス日本語コースについての考察
—Waseda Education (Thailand)での実践報告—

田中 敦子

タイでは1960年代の初めに日系・日本企業が進出してから日本語教育が大学を中心に広まり、現在ではビジネスパーソンの日本語学習者も増えている。しかし、企業が求める日本語能力と実際の学習者のレベルの差は大きく、タイでのビジネス日本語コースは教材やコースデザインの開発などが早急に求められている。特にタイで最も多いと考えられる初級修了レベルの学習者に対してどのような教室活動が必要であるかを調査することは今後のタイのビジネスパーソンの日本語能力向上の重要な鍵となるであろう。

本稿では、在バンコクのWaseda Education (Thailand)のビジネス日本語コースにおける初級修了レベルの授業を事例分析する。分析には「個別化」「文脈化」「統合化」という三つの観点を用い、学習者が各自のビジネス場面を振り返り、自分に必要な日本語能力は何かを自律的に見つけ出す自己モニター力と問題解決能力の育成を促す教室活動の可能性について述べる。

The study of Business Japanese Course in Thailand
—Report of Waseda Education (Thailand) —

TANAKA Atsuko

A large number of Japanese learners who study at university has grown since Japanese companies embarked in Thailand in the early 1960, the business people who study Japanese language are increasing in recent years. However, the difference of the proficiency of Japanese language between the company needs and Thai learners get is far, that means to develop the teaching materials and course design rapidly. The important key is what kind of classroom activity to improve the learner's Japanese proficiency is supposed for Thai business people who have studied basic Japanese grammar.

This study examines the possibility of the class activity of business Japanese course for pre-intermediate level at Waseda Education (Thailand) , from three perspective called “customization”, “contextualization” and “consistencization, which encourages learners to monitor their Japanese and own business situation, and to solve their communication problem.

1940 年のバンコク日本語学校について
— 資料紹介（日本語学校規則書） —

北村武士

Wilailuck TANGSIRITHONGCHAI

本稿は 1938 年に開校したバンコク日本語学校規則パンフレットの日本語訳である。タイ語で書かれたこのパンフレットは 1940 年に発行されたものであるが、当時の学生の募集に利用されたと考えられる。このパンフレットは他では発見されておらず、現存する唯一のパンフレットといえ、当時の日本語学校運営の実態を知る貴重な資料である。

โรงเรียนภาษาญี่ปุ่นบางกอกในปี ค.ศ.1940

การนำเสนอเอกสารแสดงระเบียบการของโรงเรียนภาษาญี่ปุ่นบางกอก

KITAMURA Takeshi

วิลัยลักษณ ตั้งศิริธงชัย

เอกสารวิชาการฉบับนี้แปลเป็นภาษาญี่ปุ่นโดยแปลมาจากหนังสือคู่มือระเบียบการของโรงเรียนภาษาญี่ปุ่นบางกอก ซึ่งเปิดทำการในปีค.ศ.1938 หนังสือคู่มือที่เขียนเป็นภาษาไทยเล่มนี้ได้พิมพ์ขึ้นในปีค.ศ.1940 และเชื่อกันว่าได้นำไปใช้ในการรับสมัครนักเรียนในสมัยนั้น หนังสือคู่มือนี้แม้จะเป็นเพียงเล่มเดียวที่หลงเหลืออยู่ในปัจจุบัน โดยที่ไม่พบที่ใดอีกก็ตามแต่ก็นับเป็นเอกสารที่มีคุณค่าที่ทำให้รู้ถึงสภาพความเป็นจริงในการบริหารจัดการโรงเรียนภาษาญี่ปุ่นในสมัยดังกล่าว

日本語初級クラス活動『会食授業』— 会話能力の向上を目指して

秋田英嗣

本稿は、日本語の平常授業の中に会食を取り入れた実践報告である。日本語履修学生の授業を観察すると読むこと書くことを1番重視する。会話練習中も教材、ノート、辞書を読みながら会話練習をしている。そのため、質問応答のスピードが遅く、会話が上達しない原因になっている。そこで、これらを解決するために会食授業を実施した。ルールは教材、辞書、ノートなどは見ずに日本語のみで話す。学生の積極的な発言を促すために発言回数を成績評価の対象とした。

会食授業は毎週1回木曜日に合計6回試みた。毎回、その様子を観察した結果、心理的な刺激と目標を与えること、会食前に準備時間を与えて話そうとする内容を整理して学生同士で相談させること、環境と実施時間を変更することなどによって学生の会食中の発言数に変化が見られた。

会食授業をしてから、学生の授業態度が積極的になり、授業中の集中力が向上し、会話での迅速な質問応答ができるようになった。また、教師自身は学生との信頼関係が向上し、学生の授業の理解度確認などができるようになった。会食授業をしたことによって教師、学生、双方に多くの収穫をもたらした。

กิจกรรมการเรียนภาษาญี่ปุ่นขั้นต้น “ชั่วโมงสร้างสรรค์” - เพื่อพัฒนาความสามารถในการสนทนาให้สูงขึ้น

AKITA Hidetsugu

บทความนี้ เป็นรายงานการปฏิบัติจริงเกี่ยวกับ “ชั่วโมงสร้างสรรค์” ซึ่งจัดเพิ่มเข้าไปในชั่วโมงการเรียนการสอนปกติ จากการสังเกตชั่วโมงเรียนของนักศึกษาที่เรียนภาษาญี่ปุ่น พบว่า สิ่งที่นักศึกษาให้ความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง คือ การอ่านและการเขียน แม้แต่ในชั่วโมงการสนทนาเอง ก็พบว่าในกิจกรรมการฝึกพูด นักศึกษาก็มักจะเปิดพจนานุกรม สมุดจดงานหรือตำราเรียนดูควบคู่ไปด้วยเสมอ สิ่งเหล่านี้เอง จึงเป็นเหตุให้นักศึกษาสนทนาได้ตอบได้ช้า และไม่มีพัฒนาการในการสนทนาที่ดีขึ้น ผู้เขียนจึงได้จัดชั่วโมงสร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆเหล่านี้ โดยมีกฎว่าในชั่วโมงสร้างสรรค์ นักศึกษาทุกคนจะต้องพูดเฉพาะภาษาญี่ปุ่นเท่านั้น โดยไม่ต้องดูตำราเรียน พจนานุกรม หรือสมุดจดงาน และเพื่อที่จะกระตุ้นนักศึกษาให้มีความตื่นตัวกระตือรือร้นที่จะพูดมากขึ้น จึงกำหนดให้ จำนวนครั้งที่นักศึกษาพูดนั้น มีผลต่อการประเมินผลการเรียนด้วย

ชั่วโมงสร้างสรรค์นี้จัดขึ้นทั้งหมด 6 ครั้ง อาทิตย์ละ 1 ครั้ง ทุกวันพฤหัสบดี จากผลของการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาในทุกครั้ง พบว่า การกำหนดเป้าหมายและสร้างแรงกระตุ้นทางจิตใจ การให้เวลานักศึกษาเตรียมตัวและเรียบเรียงเนื้อหาที่จะพูดด้วยตนเองก่อนเวลาพูดจริง และการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมหรือเวลา เป็นต้นนั้น ส่งผลต่อจำนวนครั้งในการพูดของนักศึกษา

หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมชั่วโมงสร้างสรรค์ นักศึกษามีความกระตือรือร้น มีสมาธิในการเรียนมากขึ้น สนทนาได้ตอบได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนก็เป็นไปในทางที่ดีขึ้น สามารถตรวจเช็คความเข้าใจของนักศึกษาได้ดียิ่งขึ้น จากการจัดชั่วโมงสร้างสรรค์ขึ้นมาทำให้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนได้รับผลประโยชน์ต่างๆมากมาย

北部タイ日本語教師会 2006 年度活動報告
—地域社会との連携を目指して—

鈴木由美子、Saranya KONGJIT

海老原智治、川合友紀子

本報告は「北部タイ日本語教師会」の 2006 年度の活動報告である。今年度は北部タイの地域事情と教育事情とを鑑み、教育現場と地域の様々な機関との連携を生み出す場としての例会作りに傾注した。本報告では、まず、北部タイの地域事情と教育事情を概観した後、今年度 4 回行った例会の実施報告を行う。

第 1 回例会では「ボランティアと日本語教育」、第 2 回例会では、「ガイドと日本語教育」、第 3 回例会では「身近なネットワークの活用法」、第 4 回例会は「多言語環境にある子どもたちのことばを考える」をテーマに例会を開催した。

今年度の例会開催によって、新規会員である長期滞在者と日本語教育機関との連携や、長期滞在者間の連携が見受けられた。また教師間のカリキュラムや活動の共有も実現できた。

最後に、来年度に向け、今回生み出された連携の維持と強化の方策について論考する。

รายงานกิจกรรมประจำปีพ.ศ. 2549 ของชมรมครูภาษาญี่ปุ่นภาคเหนือ

-มุ่งสร้างเครือข่ายในท้องถิ่น-

SUZUKI Yumiko, สรัญญา คงจิตต์

EBIHARA Tomoharu, KAWAI Yukiko

รายงานฉบับนี้ เป็นการรายงานการดำเนินกิจกรรมของชมรมครูภาษาญี่ปุ่นภาคเหนือในรอบปี 2549 โดยในรายงานฉบับนี้ จะกล่าวถึงสภาพโดยทั่วไปของสถานภาพการสอน และสภาพโดยทั่วไปของภาคเหนือของไทย แล้วจึงรายงานเกี่ยวกับการจัดสัมมนาทั้งสี่ครั้งที่จัดไปในปีนี้ ซึ่งมุ่งเน้นการจัดสัมมนาที่จะนำไปสู่การสร้างเครือข่ายระหว่างการเรียนรู้การสอนภาษาญี่ปุ่นกับสถาบันและหน่วยงานต่างๆ ในท้องถิ่น ซึ่งผลที่ได้รับตรงตามวัตถุประสงค์คือเกิดเครือข่ายระหว่างสถาบันที่เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นกับผู้พำนักอาศัยระยะยาวชาวญี่ปุ่นซึ่งเป็นสมาชิกใหม่ และเกิดกลุ่มอาสาสมัครสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นของผู้พำนักอาศัยระยะยาวชาวญี่ปุ่น มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนและหลักสูตรระหว่างครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น ในตอนท้ายของรายงาน ได้สรุปแนวทางการดำเนินกิจกรรมของชมรมครูภาษาญี่ปุ่นภาคเหนือในปีหน้า เพื่อสืบสานความสัมพันธ์และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มต่างๆ ให้เหนียวแน่นยิ่งขึ้น

タイ北部中等教育機関におけるプロジェクトワーク実践報告
—ユパラートウィッタヤライ校と京都府立東宇治高等学校との文化交流プログラムから—

鈴木由美子

本稿は異文化間理解を目的として9年前からチェンマイ県ユパラートウィッタヤライ校と京都府の府立高校とで実施している文化交流プログラムの今年度の実践報告である。今年度は日本語コース高校3年生の「日本事情入門」と「観光日本語」という科目と連動させ活動を行った。

「日本事情入門」では、日本について興味のあるテーマを決め、日本人高校生にメールでインタビューし、レポートを提出するプロジェクトワークを行った。「観光日本語」では、クラス48人を12のグループに分けチェンマイの観光名所を案内するためのポスター発表を行った。これらの活動によって、タイ人学生にとっては学習してきた日本語で日本人とコミュニケーションができたという達成感につながり、日本人学生にとっては日本語を勉強する外国人との日本語での交流により様々な感想がアンケートに述べられていた。

รายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาในเขตภาคเหนือของประเทศไทย
-โครงการแลกเปลี่ยนการศึกษาและวัฒนธรรมระหว่างโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยและโรงเรียน

Kyoto Prefectural Higashiuji Senior High School-

SUZUKI Yumiko

รายงานนี้เป็นการรายงานการจัดกิจกรรมประจำปีของโครงการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยเชียงใหม่ กับ โรงเรียนมัธยมปลายประจำจังหวัดเกียวโตซึ่งดำเนินการเป็นปีที่ 9 ในปีนี้ ในปีนี้ได้จัดกิจกรรมเชื่อมโยงกับกระบวนวิชา “ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยว” และ กระบวนวิชา “ญี่ปุ่นศึกษา” ของนักเรียนสายวิชาภาษาญี่ปุ่นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ในวิชา “ญี่ปุ่นศึกษา” นั้น เป็นโครงการที่ให้นักเรียนเลือกหัวข้อที่สนใจเกี่ยวกับญี่ปุ่น สอบถามข้อมูลจากนักเรียนมัธยมปลายที่ญี่ปุ่นทางอีเมลแล้วเขียนสรุปเป็นรายงานส่ง และในวิชา “ภาษาญี่ปุ่นเพื่อการท่องเที่ยว” นั้นแบ่งนักเรียนทั้งหมด 48คนในชั้นเป็น 12 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานในรูปแบบบรรยายโปสเตอร์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อในจังหวัดเชียงใหม่ จากแบบสอบถามพบว่า กิจกรรมเหล่านี้ทำให้นักเรียนชาวไทยเกิดความมั่นใจที่ประสบความสำเร็จในการติดต่อสื่อสารกับชาวญี่ปุ่นโดยใช้ภาษาญี่ปุ่นที่เคยเรียนมาและนักเรียนชาวญี่ปุ่นก็มีความประทับใจต่างๆ จากการแลกเปลี่ยนความรู้กับนักเรียนต่างชาติที่เรียนภาษาญี่ปุ่นโดยใช้ภาษาญี่ปุ่น

日本語・初級レベルにおける「聴解指導」の在り方について
—「聴取」から「聴解」への過程を重視する教室活動—

森 康眞

本稿は、4 技能の一つとされる「聞く（聴く）技能」の養成と向上を図ることを念頭に置きつつ、日本語・初級レベルにおける「聴解指導」の在り方や方法について考察を進めた。考察に際しては、どれだけ聞き取れたか、どれだけ理解したのかという結果のみを追求する指導・学習方法ではなく、どのように聞いたらいいのかという方法論的な聞き方・聴き方を追究した。先行研究の知見を踏襲しつつ、また、市販教材の再教材化を試みつつ、基礎的技能である「聴取（音声的知識）」の指導と応用的技能である「聴解（意味・文脈理解）」の指導の二つを考え、「聴取」から「聴解」への過程を重視する聴解練習・活動（タスク）を検討した。「聴取」から「聴解」への段階的指導・学習にあつては、1) 言語形式、2) 言語内容、3) コミュニケーションの視点を踏まえた教室活動の実践にも言及した。こうしたタスク型の聴取練習・聴解活動が他の三つの技能との統合化によって、聴解過程を意識させ、聴解ストラテジーの獲得に至るものと思われる。

“ความเข้าใจการฟัง” ในภาษาญี่ปุ่นระดับพื้นฐาน
– กิจกรรมชั้นเรียนที่เน้นกระบวนการ “ได้ยิน” ไปสู่ “การฟัง” –

MORI Yasumasa

บทความนี้ นำเสนอแนวคิดที่ว่า ความเข้าใจการฟังในระดับพื้นฐานในภาษาญี่ปุ่นนั้น ต้องมีการพัฒนาทักษะการฟังซึ่งเป็นทักษะหนึ่งในสี่ทักษะ ไม่ใช่วิธีการสอนหรือ การเรียนรู้ว่าสามารถได้ยินหรือเข้าใจได้เพียงใด หากแต่ เป็นวิธีการได้ยินหรือได้ฟัง ซึ่งจากการศึกษาและการเตรียมสื่อการสอนต่างๆ ผู้เขียนได้พิจารณาถึง แบบฝึกหัดและกิจกรรมความเข้าใจการฟังต่างๆ ที่เน้นกระบวนการจากการ “ได้ยิน” ไปสู่ “การฟัง” (ความรู้ทางภาษาศาสตร์) ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐาน และการฟัง (การเข้าใจความหมายและบริบท) เป็นทักษะประยุกต์ ในขั้นของการได้ยิน ไปสู่การฟัง ผู้เขียนได้นำเสนอตัวอย่างกิจกรรมชั้นเรียนในรูปของ 1) รูปแบบของภาษา 2) เนื้อหาของภาษา และ 3) การสื่อสาร การฝึกฝนการเข้าใจการฟังจะส่งผลต่ออีกสามทักษะซึ่งสัมพันธ์กัน และจะนำไปสู่การรู้สึกถึงกระบวนการ ของความเข้าใจการฟัง และได้กลยุทธในการฟัง

ラチャパット大学における日本語学習者の学習リソース活用

池島真弓

松尾憲暁

武蔵祐子

我々「ラチャパットの日本語教育を考える会」はラチャパット大学の日本語学習者の周りにどのような学習リソースが存在しているのかを把握するために、アンケート調査を実施した。本稿はその調査結果である。調査を通し、ラチャパット大学の学習者が教室外において、どのような学習リソースをどのように活用しているかについての全体像を把握することができた。本調査の結果を考慮して、今後、教師は「教室内」と「教室外」が結びつくようなコースデザインを行っていくことが望まれる。

ลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

IKEJIMA Mayumi

MATSUO Noriaki

MUSASHI Yuko

บทความนี้แสดงผลการสำรวจของแบบสอบถามที่จัดทำโดย “กลุ่มศึกษาการสอนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยราชภัฏ” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อมูลว่าผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในมหาวิทยาลัยราชภัฏใช้หรือมีแหล่งเรียนรู้ (learning resource) ประเภทใดอยู่บ้าง ผลการสำรวจทำให้มองเห็นภาพรวมของประเภทแหล่งเรียนรู้และลักษณะการใช้แหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียนของผู้เรียนในมหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยหวังว่าผู้สอนจะได้นำผลการสำรวจในครั้งนี้ไปใช้ในการออกแบบคอร์สที่สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่าง “การสอนภายในห้องเรียน” และ “การสอนภายนอกห้องเรียน” ได้ต่อไป

仏暦 2542 年 (1999) タイ国家教育法及び仏暦 2545 年 (2002) タイ国家教育法第 2 版
—後半の日本語訳—

海老原智治

本稿は、『国際交流基金バンコク日本文化センター日本語教育紀要第 3 号』(2006) に掲載の拙稿「仏暦 2543 年 (1999) タイ国家教育法及び仏暦 2545 年 (2001) タイ国家教育法第 2 版—前半の日本語訳—」の、後半部分の継続である。このような訳出を試みる目的と理由は、上記に記したので参照されたい。

昨年発表の拙稿には、筆者の校正不備により、法規の発布年の記載に誤りがあった。「仏暦 2543 年 (1999) タイ国家教育法」の仏暦年は、正しくは「2542 年」である。「仏暦 2545 年 (2001) タイ国家教育法第 2 版」の西暦年は、正しくは「2002 年」である。そのため、昨年の拙稿の題名「仏暦 2543 年 (1999) タイ国家教育法及び仏暦 2545 年 (2001) タイ国家教育法第 2 版—前半の日本語訳—」は、ここに「仏暦 2542 年 (1999) タイ国家教育法及び仏暦 2545 年 (2002) タイ国家教育法第 2 版—前半の日本語訳—」と訂正する。本文中の発布年の記載についても同様に訂正する。関係の皆様にお詫び申し上げます。

“พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕”
- การแปลครึ่งฉบับส่วนหลังเป็นภาษาญี่ปุ่น -

EBIHARA Tomoharu

บทความนี้ เป็นบทความที่ต่อเนื่องจาก “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕” - การแปลครึ่งฉบับส่วนหน้าเป็นภาษาญี่ปุ่น - ซึ่งผู้แปลเคยลงในวารสารเจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2549 เหตุผลและเป้าหมายที่จะเผยแพร่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับแปลภาษาญี่ปุ่นนี้ โปรดดูจากคำอธิบายในฉบับดังกล่าว

中級クラスにおける協働学習のアクション・リサーチ

大竹啓司

近年、協働学習という言葉をしばしば耳にする。これは教師に教えてもらうという受け身の学習に対し、学習者が自ら気づき、互いに教え合うという学習法である。

担当している中級クラスで、以下の項目について協働学習に関する調査を行った。

- i. 協働学習の学習効果 — 教室において教師が明示的に知識を与えなくとも、学習者だけの協働活動を通して学習が進むという仮説を検証する。
- ii. 協働学習の過程分析 — 学習者間でどのようなインターアクションが行われるのかを調べる。
- iii. 学習者の情意面 — タイでは伝統的に教師からの知識伝達型の授業が行われているが、協働学習のように学習者が自分たちで答を探してゆく授業でも不安感がないか、達成感はあるかを調べる。

Action research การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ในชั่วโมงเรียนภาษาญี่ปุ่นชั้นกลาง

OTAKE Keiji

ในปัจจุบันนี้ เรายังจะได้ยินคำว่า "การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน" อยู่บ่อยๆ เมื่อเปรียบเทียบกับการเรียนในรูปแบบที่ให้อาจารย์เป็นผู้สอนแล้ว ถือได้ว่าเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบที่ให้ผู้เรียนเกิดการสังเกตด้วยตัวเอง และถ่ายทอดความรู้ให้กันและกัน

ผู้เขียนได้ทำการสำรวจเกี่ยวกับ การเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน ดังกล่าวตามหัวข้อด้านล่างนี้ ในคอร์สเรียนชั้นกลางที่รับผิดชอบสอนอยู่

1. ประสิทธิภาพของการเรียนรู้แบบ "เพื่อนช่วยเพื่อน" -- ทำการทดสอบสมมติฐานที่ว่า ถึงแม้ว่าอาจารย์ผู้สอนจะไม่ได้สอนและอธิบายอย่างละเอียดแจ่มแจ้ง ตัวผู้เรียนก็สามารถเรียนรู้ได้เองโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน
2. วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้แบบ "เพื่อนช่วยเพื่อน" -- สำรวจดูว่าระหว่างตัวผู้เรียนด้วยกันเองนั้น มีปฏิสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง
3. ความรู้สึกและข้อคิดเห็นของผู้เรียน -- เนื่องจากประเทศไทยดำเนินการเรียนการสอนในรูปแบบที่มีอาจารย์เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ ดังนั้นจึงทำการสำรวจว่าผู้เรียนในกระบวนการเรียนรู้แบบ "เพื่อนช่วยเพื่อน" ซึ่งมีรูปแบบที่ตัวเองต้องหาคำตอบเองนั้น รู้สึกอย่างไรกับการเรียนในรูปแบบนี้ และ รู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จกับการเรียนในรูปแบบนี้หรือไม่

教室活動における日本語母語話者の位置づけと組織化についての振り返り
—教室内での実践共同体の構築をめざして—

松井孝浩

本稿は筆者の実践報告（松井 2006）の中で挙げた課題の克服を目標のひとつとして行った実践報告である。その課題とは教室活動における日本語母語話者の位置づけについてである。日本語母語話者を教室内外の活動の中でどのような存在として位置づけ、これ組織化していくかという問題についてはまだ十分な議論が尽くされていないように思われる。本稿では筆者の勤務するシーナカリンウィロート大学人文学部日本語科 3 年生の作文授業での実践を教室の社会化と状況的学習論の視点から振り返る。

การทบทวนเกี่ยวกับการจัดทำโครงสร้างและหน้าที่ของผู้พูดภาษาญี่ปุ่นในการดำเนินกิจกรรมในห้องเรียน
- เพื่อสร้างการฝึกแบบกลุ่ม (Community of practice) ภายในห้องเรียน -

MATSUI Takahiro

งานวิจัยนี้เป็นรายงานการปฏิบัติจริงที่จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ที่จะแก้ไขปัญหาที่ได้เคยกล่าวถึงในรายงานการปฏิบัติจริงของผู้วิจัย (MATSUI 2006) ปัญหานั้นก็คือ ปัญหาในเรื่องของหน้าที่ของผู้พูดภาษาญี่ปุ่นในการดำเนินกิจกรรมในห้องเรียน โดยผู้วิจัยพบว่า ปัญหาในเรื่องหน้าที่ของผู้พูดภาษาญี่ปุ่นในการดำเนินกิจกรรมภายในและนอกห้องเรียน และการจัดทำโครงสร้างที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ ยังไม่มีการอภิปรายถึงอย่างเพียงพอ

ในงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนจากมุมมองทางด้านสังคม (Socialization) และด้านการเรียนรู้ตามสถานการณ์จริง (situated learning) จากการปฏิบัติงานจริงของผู้วิจัยในชั้นเรียนการเขียนเรียงความของนิสิตชั้นปีที่สาม วิชาเอกภาษาญี่ปุ่น คณะมนุษยศาสตร์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

外国語としての日本語読解技能の教授法とその実践の仕方

Napasin PLAENGSORN

本稿では、外国語としての日本語の読解技能の教授法とその実践の仕方、つまり英語の教授法の適用、読解授業を行う前に関する考察、読解授業の目的とその実行の順序、読解方法とそのスキル・ストラテジー、読解の様々な授業活動、読解授業の評価方法を提案することを目的とする。それによって、全体の学校方針や学習者のニーズ、授業活動の環境などに基づいて実践すれば、日本語の読解授業の良い成果が得られると確信する。

เทคนิคและวิธีสอนทักษะการอ่านภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศ

นภสินธุ์ แผลงศร

บทความนี้มุ่งเสนอแนวคิดและทฤษฎีการสอนทักษะการอ่านภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศ ข้อควรพิจารณาเกี่ยวกับการสอนทักษะการอ่าน จุดประสงค์และขั้นตอนการสอนทักษะการอ่าน วิธีการอ่านและกลวิธีที่ใช้ในการอ่าน การจัดกิจกรรมการสอนทักษะการอ่าน และการวัดและประเมินผลการสอนทักษะการอ่าน โดยเชื่อว่าถ้าครูผู้สอนเรียนรู้และตระหนักในหลักการและขั้นตอนการสอน การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและประเมินผลการสอนทักษะการอ่านตามที่เสนอและนำไปประยุกต์หรือบูรณาการให้สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียนและบริบทของสถานศึกษา จะทำให้การสอนทักษะการอ่านภาษาญี่ปุ่นประสบผลสำเร็จอย่างดี

コンケン大学教育学部日本語教員養成課程における漢字指導実践報告

有本昌代

コンケン大学教育学部において、中等教育課程における教員養成コースが設けられ、本稿ではその授業の実践例について紹介する。今回は、2年生次に行われる Kanji Studies のクラスを取り上げ、生徒自らの漢字学習に加え、年少者に対する漢字の指導法の2つの視点から授業を構成した。授業を通し、声の出し方、指示の出し方、クラス運営、板書の方法などクラス運営について指導を行った結果、教師としての自覚を高めること、かつ指導技術の向上において効果が見られた。2年生の段階から、自らの漢字の学習体験と同時に、教師としての役割について認識を高め、指導を行う意義は大きいと言える。初等、中等教育レベルにおける日本語指導法については、タイにおいてまだ十分整っておらず、年少者を対象とした指導法について、コンケン大学が発信していくべき役割は重要であると認識する。本稿のような実践報告が、今後、タイにおける初等、中等教育課程の日本語教育発展に貢献できれば幸いである。

รายงานการปฏิบัติจริงเรื่องการสอนคันจิ หลักสูตรการสอนภาษาญี่ปุ่น คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ARIMOTO Masayo

บทความฉบับนี้ เป็นการรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในชั่วโมงเรียนคอร์สการสอน สำหรับระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งนี้ได้หยิบยกชั่วโมงเรียน Kanji Studies ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ขึ้นมา โดยมองจากโครงสร้าง 2 ส่วน คือ วิธีการสอนคันจิให้กับเด็กเล็ก รวมทั้งตัวผู้เรียนคันจิเองด้วย ตลอดระยะเวลาเรียน ได้สอนเกี่ยวกับวิธีการสอนโดยการเขียนคันจิไว้บนกระดาน วิธีการบริหารจัดการในห้องเรียน วิธีการเขียนคันจิตามที่ละเส้น วิธีการออกเสียง เป็นต้น การเพิ่มศักยภาพให้กับจิตสำนึกในฐานะที่เป็นครู จะเห็นได้จากผลลัพธ์ที่มีระดับสูงขึ้น กล่าวได้ว่า จิตสำนึกในการยกระดับการตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในฐานะที่เป็นครู ในเวลาเดียวกันกับการเรียนคันจิของตนเอง ตั้งแต่ชั้นปีที่ 2 นั้นเป็นเรื่องสำคัญ เกี่ยวกับการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษา ในประเทศไทยยังคงมีไม่เพียงพอ ทางมหาวิทยาลัยขอนแก่นก็รับรู้ถึงปัญหาและตระหนักถึงความสำคัญนั้น การรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการสอนภาษาญี่ปุ่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับประถมศึกษา ในประเทศไทย

コンケン大学教育学部日本語教育プログラムにおけるカリキュラム

坪根由香里

タイにおける日本語教育は近年大きな伸びを見せており、特に初・中等教育段階での学習者の増加が顕著である。このような状況の中でコンケン大学教育学部にタイで初めて日本語教育を専門とする日本語教育プログラムが開設された。

本プログラムは日本語と日本語教育という2つの目標を持ち、中等教員養成のために初級の学習項目の十分な理解、運用と中等教育機関で日本語を教えるための教授能力の育成を目指す。筆者は2005年度よりカリキュラム改定に携わり、他機関のカリキュラムと比較しながら旧カリキュラムの問題点を調べ、教員養成のために必要なコースということを念頭に改定作業を進めてきた。具体的には、他と比べて多すぎる授業時間数の削減、日本語教授法関係の科目の追加、専門選択科目の設置、科目の整理・統合、コース名変更、履修時期の変更などを行った。本稿ではそのカリキュラム改定案を紹介する。

หลักสูตรของสาขาการสอนภาษาญี่ปุ่น คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

TSUBONE Yukari

ปัจจุบันการเรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศไทยมีอัตราผู้เรียนสูงขึ้นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการเรียนในชั้นต้นและระดับกลาง ด้วยเหตุนี้ทางคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จึงจัดตั้งสาขาการสอนภาษาญี่ปุ่นขึ้นเป็นแห่งแรกในประเทศไทย

เป้าหมายหลักของสาขาการสอนภาษาญี่ปุ่นมี 2 ประการคือ ศึกษาภาษาญี่ปุ่นและศึกษาการสอนภาษาญี่ปุ่น โดยมีเป้าหมายเพื่อผลิตผู้สอนในระดับมัธยมศึกษาจึงให้ผู้เรียนศึกษาหัวข้อของภาษาญี่ปุ่นขั้นต้นอย่างเต็มที่ รวมทั้งความรู้ในการเป็นครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่น ในปี 2005 ผู้เขียนได้ดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนโดยพิจารณาหลักสูตรของสถาบันต่างๆมาเพื่อเปรียบเทียบพิจารณาหาส่วนที่เป็นปัญหาและปรับปรุงเพิ่มเติมวิชาต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการผลิตครูผู้สอน กล่าวคือ ลดเวลาเรียนที่มากกว่าเวลาเรียนของสถาบันอื่นลง เพิ่มรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิธีการสอนภาษาญี่ปุ่นให้มากขึ้น อาทิเช่น จัดระบบวิชาบังคับ วิชาเลือก ปรับเปลี่ยนชื่อรายวิชา จำนวนชั่วโมงเรียนให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น ในการนี้จะขอแนะนำหลักสูตรการเรียนการสอนที่ปรับปรุงแล้ว

ラオスにおける日本語教師養成・現職教師研修の試み

平田 好

タイとラオスは、地理・歴史的にはもちろんのこと、文化・言語的にも関係が深い国である。ラオスの公用語であるラオス語は、タイ語と類似していて、首都ビエンチャンに住むラオス人の多くはタイ語を理解する。一方、日本語教育の歴史は大きく異なる。1960年代に開始された日本語教育は、ラオスでは革命によって休眠状態となり、本格的再開は、21世紀を待たなければならなかった。

本稿では、ラオスの日本語教育事情を概観するとともに、2001年5月に開所したラオス国立大学付属ラオス日本人材開発センター（LJC）における日本語教師養成、現職教師研修について報告する。教師養成については、学習者を教師に養成する試みを紹介し、その課題と解決策を提示する。また現職教師研修については、近隣国リソースを生かした事例、特に東北タイとの連携企画について報告し、展望を述べる。

โครงการนำร่องการฝึกอบรมวิชาชีพครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่น และการฝึกอบรมครูประจำตำแหน่งครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

HIRATA Yoshimi

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และประเทศไทยเป็นประเทศที่มีภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์คล้ายคลึงกัน วัฒนธรรมและภาษาก็ยังมีความคล้ายกันอีกด้วย ภาษาราชการของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้แก่ ภาษาลาว มีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาไทย จึงทำให้คนลาวส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ ณ กรุงเทพมหานคร เข้าใจภาษาไทยได้ดี แต่อีกด้านหนึ่ง ประวัติศาสตร์ด้านการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นนั้นมีความแตกต่างกันมาก การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นได้เริ่มดำเนินการขึ้นครั้งแรก ในยุคปี1960 แต่เนื่องจากเกิดการปฏิวัติขึ้น จึงทำให้การดำเนินงานหยุดชะงักไป จนถึงศตวรรษที่ 21 จึงได้เริ่มต้นขึ้นใหม่อีกครั้งอย่างเต็มตัว

บทความนี้จะรายงานเกี่ยวกับคอร์สการฝึกอบรมวิชาชีพครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่น และคอร์สการฝึกอบรมครูประจำตำแหน่งครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่น ซึ่งอยู่ที่ศูนย์ร่วมมือลาว-ญี่ปุ่นด้านทรัพยากรมนุษย์ ในสังกัดมหาวิทยาลัยแห่งชาติลาว ซึ่งได้เปิดทำการในเดือนพฤษภาคม ปี 2001 พร้อมกับรายงานสภาพการณ์ในปัจจุบันของการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวในภาพรวม สำหรับคอร์สการฝึกอบรมวิชาชีพครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นนั้น จะแนะนำโครงการนำร่องการฝึกอบรมวิชาชีพครู เสนอแนะปัญหาที่พบและวิธีการแก้ไข ส่วนคอร์สฝึกอบรมครูประจำตำแหน่งครูผู้สอนภาษาญี่ปุ่นนั้น จะรายงานเกี่ยวกับตัวอย่างการใช้แหล่งทรัพยากรความรู้ร่วมกันในกลุ่มประเทศใกล้เคียง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แผนความร่วมมือกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย

他者評価と自己評価が学習者に与える影響について
—日本語中級クラスにおける実践を通して—

林 朝子

本稿はチュラーロンコーン大学文学部東洋言語学科日本語講座3年生会話クラスにおける実践報告である。学習項目と共に既習項目の運用練習を行う場、共同作業を通して学習者同士による言語習得の向上を目指す場としてグループ発表を実施した。さらに、発表後には他者評価、自己評価を行った。「グループ発表→他者評価→自己評価」という一連の活動が日本語学習者にどのような影響を与えるかを調査した。

その結果、他者評価では評価基準が曖昧になってしまい、表面的なパフォーマンス面に注視しがちであるが、自己評価を行うことで評価基準がある程度共通認識された。その後の授業観察から、1) 各学習者が自ら日本語学習上の問題点を意識しながら学習を進めていく態度、2) 学習者がお互いに他者を的確に評価することで、他者だけでなく自己の不足部分を補おうとする態度、が見られた。これらは、自律学習、協働学習へとつながる態度であり、今回の一連の活動が学習者に与えた影響は有効的であると思われる。そして最後に今後の課題についても触れた。

**The influence of self-evaluation and peer evaluation against learners: Through
Intermediate Japanese Conversation Class Practices**

HAYASHI Asako

This paper is the report in Japanese Conversation III at Japanese Section, Department of Eastern Languages, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. In class, group presentations were held as practice of present learning topic and previously learned topics. After presentations, learners did peer evaluations and self-evaluations against their presentation performances. This paper focuses on what influence the series of practices of “Group presentation → peer evaluation → self-evaluation” give to learners.

The results of these practices indicate that students' criteria of peer evaluations have ambiguity and they tend to observe surface performances. But they can have criteria of evaluations by self-evaluation. And in class after these practices learners have 1) attitude of learning with their consciousness of each problem on learning Japanese, 2) attitude of doing accurate peer evaluations and self-learning through peer evaluations. These attitudes will lead independent learning and peer learning. This paper concludes that the effectiveness of these series of practices was confirmed. And finally, some problems of these practices are discussed.